

мережі Інтернет та встановлення підстав їх відповідальності.

Література

1. Арістова, І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти [Текст]: монографія / І. В. Арістова; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Харків: Видавництво Університету внутрішніх справ, 2000. – 407 с.
2. Білорус, О. Г. Глобальні трансформації і стратегії розвитку [Текст] / О. Г. Білорус та ін.; за заг. ред. О. Г. Білорус. – К., 1998. – 416 с.
3. Почепцов, Г. Г. Інформаційна політика [Текст]: навч. посібник / Г. Г. Почепцов. – К.: Знання, 2006. – 663 с.
4. Соснін, О. В. Проблеми розвитку комунікацій у контексті їх безпеки [Електронний ресурс] / О. В. Соснін, О. В. Корнейко, І. М. Шестак / Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua/catalogue/5>
5. Інтернет-ресурс законодавчого відомства України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Закон України Про телебачення і радіомовлення [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3759-12>.

7. Закон України Про кінематографію [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=9/98-%E2%F0>

References

1. Aristova, I. V.; Bandurka, O. M. (Eds.) (2000). The national information policy, organizational and legal aspects. Kharkov: University Publishing House Interior, 407.
2. Bilorus, O. G. (Ed.) (1998). Global Transformation and Development Strategy. Kyiv: Knowledge, 416.
3. Pochepctsov, G. G. (Ed.) (2006). Information Policy: Educational manual. Kyiv: Knowledge, 663.
4. Sosnin, O. V. (Ed.) Problems of communication in the context of security. Available at: <http://www.niisp.gov.ua/catalogue/>
5. Internet resource legislative office of Ukraine. Available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
6. Law of Ukraine About the television and radio. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3759-12>
7. Law of Ukraine About the cinematography. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=9/98-%E2%F0>

Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Башиянин Г. І.
Дата надходження рукопису 25.02.2015

Боднар Ірина Романівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра міжнародних економічних відносин, Львівська комерційна академія, вул. Т. Барановського, 10, м. Львів, Україна, 79005
E-mail: iryna.bod@gmail.com

УДК 336.1

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39006

ФІСКАЛЬНИЙ ТА РЕГУЛЯТОРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В КОНТЕКСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

© С. П. Карпенко

Стаття присвячена оцінці фіскальних та регулюючих ефектів акцизного податку у контексті його впливу на виробництво і споживання тютюнових виробів. Дано оцінку обсягам виробництва тютюнових виробів, витратам на їх споживання, податковому навантаженню, обсягам контрабанди. Проаналізовано зарубіжний досвід акцизного оподаткування тютюнових виробів. Обґрунтовано перспективи реалізації фіскального та регуляторного потенціалу акцизного податку в контексті оподаткування тютюнових виробів

Ключові слова: акцизний податок, тютюнові вироби, контрабанда, споживчі витрати, ставки податку

Article is devoted to assessing the fiscal and regulatory effects of excise tax in the context of its impact on the production and consumption of tobacco products. The assessments of the volume of tobacco production, consumption, excise tax on their needs, the volume of smuggling were given. The foreign experience in excise taxation of tobacco products was analyzed. The prospects for implementation of the fiscal and regulatory capacities of excise tax in the context of the taxation of tobacco products were proved

Keywords: excise tax, tobacco products, smuggling, consumer spending, tax rates

1. Вступ

Специфічні акцизи є не тільки одним з найважливіших фіскальних інструментів, але і регуляторним. Роль акцизного податку у соціально-економічних процесах визначається і його здатністю регулювати інтерес виробників до входження у такі сфери бізнесу, як виробництво алкоголю, тютюну, транспортних засобів, паливо-мастильних матеріалів. Вилучення надприбут

ку з окремих високорентабельних галузей виробництва підакцизних товарів, а також зменшення споживання продуктів, які несуть шкоду здоров'ю та навколишньому середовищу, теж є функціональним проявом та проблемами акцизного оподаткування [1]. Саме тому координація фіскального та регуляторного ефектів акцизного оподаткування у контексті регулювання споживчого попиту є актуальним.

2. Постановка проблеми

Тривалий час регуляторний вплив акцизних податків не визнавався, однак протягом останніх двох десятиріч ідея регуляторного впливу специфічних акцизів набуває все більшої популярності. Регуляторний вплив специфічних акцизів поширюється як на сукупну пропозицію, так і на сукупний попит. Встановлюючи високі ставки специфічних акцизів, держава не тільки прагне до наповнення бюджету, але і намагається обмежити споживання певних видів товарів, які, наприклад, можуть бути шкідливими для здоров'я (тютюнові вироби, алкогольні напої тощо). Тобто, існує можливість через підвищення цін за рахунок зростання частки специфічних акцизів у ціні зменшити обсяги споживчого попиту на окремі підакцизні товари. Однак попит на ряд підакцизних товарів є нееластичним або слабо еластичним, що дає можливість виробникам встановлювати завищені ціни на такі товари, не тільки перекладаючи на споживачів сплату акцизного податку, але і забезпечуючи собі досить високий рівень рентабельності. Тобто, можна вести мову про те, що специфічні акцизи можуть непрямо забезпечувати стимулювання пропозиції таких товарів, а це, у свою чергу, сприяє зростанню інвестиційного попиту у сфері виробництва підакцизних товарів, якщо існує необхідність збільшення обсягів їх виробництва.

3. Літературний огляд

Суперечності акцизного податку знайшли своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, І. Майбуrow, А. Соколовська досліджують вплив акцизного податку з точки зору ефектів його перекладання на споживачів, а також потенційних наслідків щодо звуження споживчого попиту [2]. С. Шоллер-Шелленберг досліджує наслідки впливу не гармонізованого акцизу на споживання підакцизних товарів, загрози контрабанди тощо [3]. П. Андерсон, Б. Баумберг досліджують наслідки споживання алкогольних та тютюнових виробів для суспільства, а також потенціал регулювання споживання зазначених товарів за допомогою акцизних податків [4]. В цілому напрями дослідження специфічних акцизів у контексті оподаткування тютюнових виробів зводяться або до фіскальних, або тільки до регулюючих ефектів. Сучасна наука і практика потребує комплексних досліджень фіскального та регулюючого потенціалу акцизного оподаткування в контексті його впливу на динаміку споживчого попиту.

4. Аналіз фіскальних і регулюючих ефектів специфічного акцизу на тютюнові вироби

Фіскальний потенціал специфічних акцизів є одним з найпотужнішим завдяки тому, що вони застосовуються переважно до товарів з низькою еластичністю попиту по ціні. Диференціюючи податкові ставки, держава отримує можливість впливу на розвиток виробництва і сфери послуг, а також здійснювати рівномірний розподіл податкового навантаження на різні соціальні верстви населення, причому у платників не формується так зване «фіскальне від-

чуття» не лише у порівнянні з прямими податками, а й з іншим непрямим податком – податком на додану вартість. Тобто сплата податку відбувається менш помітно для платника, оскільки відбувається шляхом включення в ціну певного виду товару [1]. Крім того, регуляторний вплив специфічних акцизів може бути реалізований через систему пільг та виключень, а також механізм відшкодування.

Зважаючи на те, що акцизні податки справляються з окремих груп товарів, то оцінювати їх вплив на динаміку сукупного попиту необхідно по групах відповідних товарів. Однією з найбільш вагомих груп підакцизних товарів є тютюнові вироби, динаміка виробництва яких відображена на рис. 1.

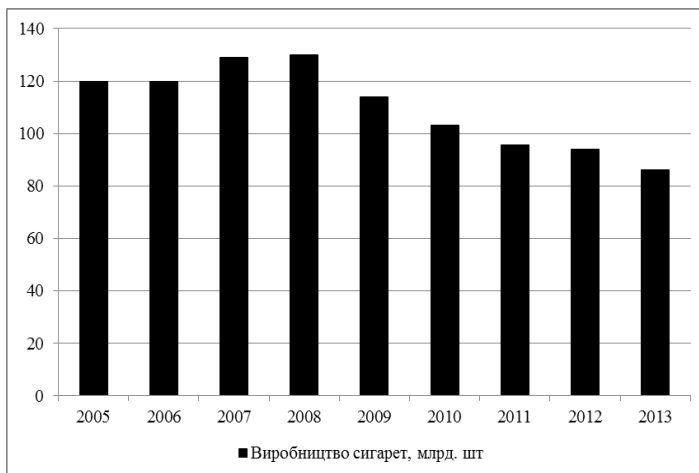

Рис. 1. Динаміка виробництва сигарет в Україні у 2005–2013 рр., млрд. шт.

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Ринок тютюнових виробів та їх виробництво в Україні належать до найбільших в Європі. До 2008 року виробництво сигарет зростало понад 10 років поспіль. Обсяги виробництва збільшились з 59 млрд шт. у 2000 році до 120 млрд шт. в 2005 році. У цей період було знижено акцизи на тютюнові вироби, а обмеження на паління в громадських місцях та на рекламу тютюнових виробів були мінімальними. Максимум виробництва сигарет спостерігався в Україні в 2008 році, коли воно становило 130 млрд шт. за даними Державної служби статистики. Цього було достатньо для забезпечення потреб найбільшого ринку ЄС, німецького, а також Румунії та Словаччини [6]. З початком економічної та фінансової кризи 2008 року офіційне виробництво сигарет почало зменшуватись: до 103 млрд шт. в 2010 році та 94 млрд шт. в 2012 році. Виробництво сигарет в 2013 році становило 86 млрд шт [7]. Додатковими факторами зменшення обсягів виробництва сигарет є початок кампанії проти паління (обмеження реклами, пропаганда здорового способу життя, заборона паління в громадських місцях). Однак вагомий вплив на зменшення обсягів виробництва мало все-таки кількарізове підвищення ставок акцизного податку, який в Україні був (і залишається) одним з найнижчих у Європі.

Систематизованої статистики про обсяги споживання тютюнових виробів немає. За рекомендаці-

ями Українського інституту стратегічних досліджень для оцінки споживання тютюнових виробів можна використовувати такі показники як: (1) легальний обіг (виробництво+імпорт – експорт) та (2) продаж оподаткованих сигарет (реалізація сигарет тютюновими фабриками для внутрішнього споживання+імпорт) [8]. Однак недоліком такого підходу є неможливість врахувати тіньовий оборот тютюнових виробів (зокрема, нелегальне виробництво та контрабанду).

Відповідно до другого національного звіту «Контроль над тютюном в Україні» [8] легальний обіг у 2008–2013 рр. зменшився майже на 51 млрд. сигарет, або на 41 % – з 124,7 до 73,6 млрд. шт., продаж оподаткованих сигарет скоротився з 124,1 млрд. шт. у 2008 р. до 75,2 млрд. шт. у 2013 р. Незважаючи на зменшення обсягів продажу сигарет, частка витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів у загальних обсягах споживчих витрат домогосподарств зростає, причому таке зростання відбувається не тільки за рахунок збільшення вартості зазначених виробів, але і за рахунок збільшення обсягів їх споживання (рис. 1).

Як видно з графіку, зображеного на рис. 2, за досліджуваний період частка витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів зросла з 2,9 % до 3,5 % і зберігається на цьому рівні протягом трьох останніх років. Різне зниження частки витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів у загальному обсягу споживчих витрат спостерігається у 2008–2009 рр., що було пов'язано з розвитком кризових явищ в економіці та зменшенням купівельної спроможності населення. Про те, що зростання частки витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів у загальному обсязі сукупних споживчих витрат пояснюється не тільки підвищенням ставок акцизного податку свідчать графіки, представлені на рис. 3.

Як видно з графіків, представлених на рис. 3, динаміка витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів випереджає динаміку акцизного податку, що можна пояснити зростанням попиту на зазначені групи підакцизних товарів, частина якого задовольняється за рахунок тіньового обігу таких товарів.

Показники легального обігу або продажу оподаткованих сигарет можуть відрізнятися від реального рівня споживання сигарет. Легальний обіг може бути меншим, ніж справжнє споживання (коли контрабанда до країни висока, як це було в Україні у 1999–2000 рр.), і він може бути вищим, ніж справжнє

споживання (коли контрабанда з країни висока, як це відбувається в Україні, починаючи з 2003 р.) [8].

Рис. 2. Частка витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів в Україні у 2005–2013 рр.

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

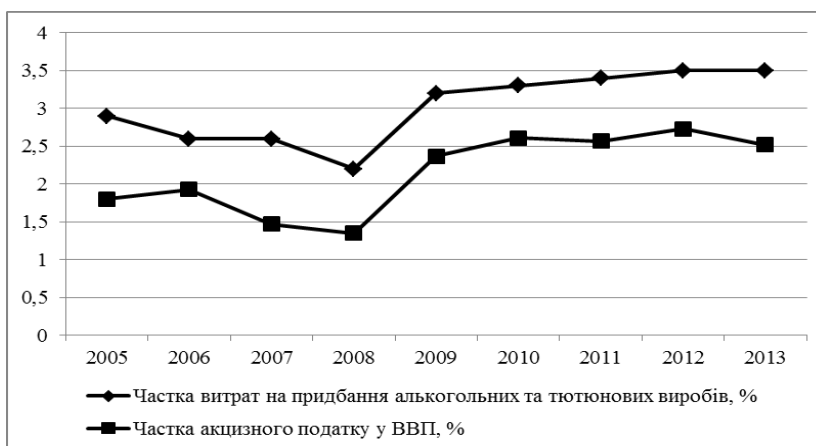

Рис. 3. Динаміка частки витрат на придбання алкогольних і тютюнових виробів та частки акцизного податку у ВВП в Україні у 2005–2013 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України та Державної казначейської служби України

Уряд, використовуючи регулятивний потенціал специфічних акцизів і враховуючи еластичність попиту та пропозиції товарів або групи товарів за певної економічної ситуації, повинен ефективно впливати на перерозподіл податкового тягаря між виробниками та покупцями, відповідно стимулюючи або стримуючи їх діяльність. Тому за допомогою зміни розміру специфічних акцизів з'являється можливість впливати на обсяги виробництва та споживання, нівелюючи вплив економічних циклів та регулюючи кон'юнктуру ринків [1]. Однак підвищення ставок акцизних податків, їх диференціація, запровадження окремих преференцій має враховувати не тільки економічні, але й інституціональні чинники. Зокрема, схильність суспільства до ухилення від сплати податків, рівень ризику розробки схем ухилення від сплати акцизного податку, рівень тіньового

обігу підакцизних товарів (у т. ч. за рахунок їх нелегального виробництва).

Саме тому одним із серйозних аргументів вітчизняних виробників тютюнових виробів проти підвищення ставок акцизного збору є загроза контрабанди цього товару на територію держави, а також нелегального виробництва продукції з метою уникнення оподаткування. Проте, проаналізувавши результати роботи митних органів, можна побачити, що виявлені масштабні нелегальні виробництва сигарет зазвичай орієнтовані не на збут в Україні, а на вивіз цигарок до країн ЄС. Наприклад, у Чернівецькій області в 2009 році українські прикордонники попередили спробу незаконного переміщення 62 300 пачок сигарет «Plagariul» з марками акцизного збору Республіки Молдова при спробі вивезти їх з України до Румунії. Тобто, ці цигарки спочатку нелегально ввезли до України, але лише для того, щоб переправити їх до Румунії, адже там ставки акцизу набагато вищі, ніж в Україні [1]. У цьому контексті подальше підвищення ставок акцизного податку в Україні є виправданим, воно сприятиме збільшенню надходжень

до бюджету, зменшенню обсягів контрабанди з України, а за рахунок підвищення цін на внутрішньому ринку – зменшенню обсягів споживання.

Міністерство внутрішніх справ надало наступну інформацію щодо контрабанди та контрафакту тютюнових виробів у 2000–2014 рр.: «Відповідно до статистичних даних, у 2009 р. зареєстровано 61 злочин за ст. 201 (контрабанда) Кримінального кодексу України, 2010 – 59, 2011 – 46, 2012 (за станом на 20.11.2012) – 3. Також у 2011 р. вилучено ОВС тютюнових виробів на підприємствах агропромислового комплексу та споживчого ринку – 83418 пачок, 2012 (за станом на 20.11.2012) – 21186 пачок. У 2009–2010 рр. відомості про вилучення тютюнових виробів у статистичних звітах не передбачались». Тобто активні дії правоохоронними органами у боротьбі з контрабандною та контрафактом або не проводилися, або рівень відкритості органу бажає бути вищим [9]. Інформація про результати виявлення фактів порушень митних правил, де предметом порушення були тютюнові вироби, представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Інформація про порушення митних правил, де предметами порушень були тютюнові вироби в Україні у 2008–2013 рр.

Рік	Кількість випадків	Кількість сигарет, шт	Вартість, грн
2008	2154	66101504	6182218
Ввезення	182	15657834	1038234
Вивезення	1372	50443670	5143984
2009	3588	81729557	15675878
Ввезення	528	8375011	1790632
Вивезення	3060	73354546	13885246
2010	4708	71032456	20806397
Ввезення	1155	18268635	3990544
Вивезення	3553	52763821	16815853
2011	5025	84683085	28292990
Ввезення	1763	44862855	13953326
Вивезення	3262	39820230	14339664
2012	3530	71057104	23587435
Ввезення	1614	47334770	15357281
Вивезення	1916	23722334	8230154
2013	2843	57747149	14767576
Ввезення	1449	33890539	7901845
Вивезення	1394	23856610	6865731

Джерело: Державна фіскальна служба України

Як видно з табл. 1, протягом останніх двох років кількість випадків виявлення порушень зменшилась, однак це не означає зменшення обсягів контрабанди, а скоріше свідчить про зниження ефективності діяльності контролюючих органів. Тому політика підвищення ставок акцизного податку має супроводжуватися роботою щодо збільшення ефективності діяльності контролюючих органів.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду оподаткування тютюнових виробів, то в цілому можна виділити такі основні тенденції. Перша передбачає встановлення низьких ставок акцизного податку на тютюнові вироби. До групи країн із низькою часткою податків в роздрібній ціні сига-

рет (<25 %) належать, серед інших, Іран, Ірак, Афганістан, Лівія, Мавританія.

Друга передбачає помірне податкове навантаження на виробництво тютюнових виробів. Країни з помірною часткою податків у ціні сигарет (26–50 %) займають найбільшу територію (порівняно з країнами інших груп). Сюди входять Росія, Сполучені Штати Америки, усі середньо-азійські і східно-азійські країни за виключенням Японії, деякі латиноамериканські і африканські країни.

Третя тенденція передбачає підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби, мотивуючи це його негативним впливом на здоров'я нації. До групи з високою часткою податків у ціні реалізації

сигарет (51–74 %), куди належить Україна, входять також Швеція, Норвегія, Німеччина, Канада, Бразилія, Австралія. До останньої групи з дуже високою часткою податків у ціні сигарет (>75 %) входять Ве-

ликобританія, Франція, Італія, Ізраїль, Аргентина і деякі інші країни [6]. Динаміка середнього акцизного навантаження в нових країнах ЄС відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Середнє акцизне навантаження (євро на 1000 сигарет) в нових країнах ЄС у 2004–2014 рр.

Країна	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Польща	27	33	43	45	54	64	64	77	75	87	93
Чехія	29	31	41	58	66	75	76	82	83	84	84
Словаччина	39	40	52	50	60	78	78	86	83	91	93
Угорщина	42	46	51	49	61	68	67	67	78	89	89
Словенія	47	50	56	61	64	67	71	80	86	97	101
Литва	21	21	20	25	37	45	68	65	69	73	73
Латвія	12	14	16	23	45	68	69	72	76	80	83
Естонія	26	30	34	35	48	64	67	75	85	88	94
Румунія	14	17	28	39	45	55	74	79	77	80	84
Болгарія	20	19	37	35	41	51	76	77	77	79	79

Джерело: Єврокомісія

Як видно з табл. 2, середнє акцизне навантаження має тенденцію до зростання, при цьому не можна стверджувати, що у зазначених країнах відсутній тіньовий обіг підакцизних товарів. Однак контролюючі органи намагаються не допустити його зростання. Підвищення рівня акцизного оподаткування у зазначених країнах обумовлено двома основними чинниками. Перший – необхідність наповнення бюджету, другий – боротьба за здоров'я нації.

5. Апробація результатів дослідження

Загалом ризики координації фіскального та регулюючого ефектів акцизного оподаткування тютюнових виробів у контексті регулювання споживчого попиту можна представити таким чином (1):

$$R_{\text{total}} = R_{\text{sm}} + R_{\text{she}} + R_{\text{dd}}, \quad (1)$$

де R_{total} – загальний ризик розбалансування фіскальних та регулюючих ефектів акцизного оподаткування; R_{sm} – ризик зростання контрабанди; R_{she} – ризик зростання нелегального виробництва тютюнових виробів; R_{dd} – ризик зменшення споживчого попиту.

Ризик зростання контрабанди для України є низьким, оскільки країни-сусідки переважно мають вищий ступінь акцизного оподаткування тютюнових виробів, порівняно з Україною. Виключення становить Росія та Білорусь, однак вони також проводять політику підвищення ставок акцизних податків на тютюнові вироби.

Ризик зростання обсягів нелегального виробництва тютюнових виробів є досить суттєвий, однак він не є підставою для заморожування ставок акцизного податку на поточному рівні. Нейтралізація цього ризику залежить виключно від того, які заходи здійснить держава у частині попередження нелегального виробництва.

Ризик зменшення споживчого попиту. Підвищення ставок акцизного податку безумовно викличе

зростання цін на тютюнові вироби та сприятиме зменшенню обсягів їх споживання. Однак не обов'язково зменшення обсягів споживання означатиме зменшення надходжень до бюджету, тут необхідно врахувати зв'язок між темпом зростання ставок та темпом падіння попиту. У контексті регулювання споживчого попиту зниження попиту на тютюнові вироби є позитивним аспектом з точки зору забезпечення здоров'я нації. Крім того, зменшення попиту на тютюнову продукцію означає заміщення його попитом на продукцію іншої категорії, збільшення обсягів виробництва якої сприятиме зростанню інвестиційного попиту на відповідному сегменті ринку.

6. Висновки

Таким чином, зважаючи на світові тенденції акцизного оподаткування тютюнових виробів, в Україні існують необхідні передумови для підвищення ставок акцизних податків. Підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби сприятиме реалізації фіскального потенціалу акцизного податку завдяки збільшенню надходжень до бюджету. Підвищення цін сприятиме зменшенню попиту на тютюнові вироби та його заміщення попитом на іншу продукцію, що позитивно впливатиме на структуру сукупного попиту. Ризики, які виникають при збільшенні ставок акцизного податку, можна нейтралізувати адміністративними методами (забезпечення ефективного контролю за виробництвом тютюнових виробів та попередження їх нелегального виробництва і контрабанди), а також завдяки дотриманню оптимального співвідношення між зростанням рівня акцизного оподаткування та зниженням попиту на тютюнові вироби. Тому перспективою подальших досліджень є обґрунтування оптимального темпу підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби.

Література

1. Луцик, А. І. Проблематика та перспективи розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні

[Текст] / А. І. Луцик // Наукові записки. Серія «Економічна наука». – 2010. – № 15. – С. 37–44.

2. Майбуров, І. А. Теорія налогообложення. Продвинутый курс : учебник для магистрантов [Текст] / І. А. Майбуров, А. М. Соколовская. – М. : «ЮНИТИ-ДАНА», 2011. – 126 с.

3. Sabine, S.-S. The legality of non-harmonized excise duties in the European internal market using the Federal Republic of Germany as an example [Text] / S.-S. Sabine // World Customs Journal. – 2012. – Vol. 6, Issue 2. – P. 9–18.

4. Anderson P. Alcohol in Europe – A public health perspective [Text] / P. Anderson, B. Baumberg. – London: Institute of Alcohol Studies, 2006.

5. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. Звіт KPMG на замовлення Philip Morris International за результатами досліджень у 2012 році [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.pmi.com/eng/media_center/media_kit/documents/project_star_2012_final_report.pdf

7. Ринок тютюнових оцінка виробів: оцінка впливу зміни акцизів: інститут економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.ier.com.ua/files/

8. Контроль над тютюном в Україні. Другий Національний звіт [Текст] / К.: МОЗ України, ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», 2014. – 128 с.

9. Вплив зміни акцизних ставок на тютюнові вироби на деякі економічні та соціальні показники в контексті Угоди про асоціацію з ЄС [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://tobaccocontrol.org.ua/sites/default/files/doslid/icps_research_final_pdf.pdf

10. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: treasury.gov.ua.

11. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.dfs.gov.ua.

References

1. Lutsik, A. I. (2010). Problems and perspectives excise taxation in Ukraine. Scientific notes. Economics science, 10, 37–44.

2. Maiburov, I. A., Sokolovskaia, A. M. (2011). The theory of taxation. Uniti Dana. Moscow. Russia, 126.

3. Sabine, S.-S. (2012). The legality of non-harmonized excise duties in the European internal market using the Federal Republic of Germany as an example. World Customs Journal, 6 (2), 9–18.

4. Anderson, P., Baumberg, B. (2006). Alcohol in Europe – A public health perspective. London: Institute of Alcohol Studies.

5. Official website of State statistic service of Ukraine (2014). Available at: www.ukrstat.gov.ua (Last accessed: 14 December 2014).

6. Report KPMG for Philip Morris International in 2012. Available at: http://www.pmi.com/eng/media_center/media_kit/documents/project_star_2012_final_report.pdf (Last accessed: 14 December 2014).

7. The market of tobacco goods: evaluation of influence of excise duties (2014). Available at: www.ier.com.ua/files/ (Last accessed: 28 January 2015)

8. Control of tobacco goods in Ukraine. National report of Ministry of health (2014). Institute of strategic research of Ministry of Health. Kyiv. Ukraine.

9. Influence of excise duties rates on tobacco goods on some economic and social indicators in the case of EU association. Available at: http://tobaccocontrol.org.ua/sites/default/files/doslid/icps_research_final_pdf.pdf (Last accessed: 28 January 2015)

10. Official website of State treasury service of Ukraine (2014). Available at: www.treasury.gov.ua. (Last accessed: 14 December 2014).

11. Official website of State fiscal service of Ukraine (2014). Available at: <http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/hungary/> (Last accessed: 14 December 2014).

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Паєнтко Т. В.
Дата надходження рукопису 18.02.2015*

Карпенко Світлана Петрівна, аспірант, кафедра податкової та митної справи, Національний університет Державної податкової служби України, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201
E-mail: ana.karpenko.98@mail.ru

УДК 336.67: 338.1

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39145

МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ВИМІРЮВАННЯ УСПІХУ КОРПОРАЦІЙ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

© **І. П. Васильчук**

Досліджено існуючі методи та інструменти виміру успіхів корпорацій у досягненні сталого розвитку. Здійснено їх типологізацію за ознаками: цільовим спрямуванням, орієнтацією на певне коло користувачів та статусом розробників інструментів. Охарактеризовано особливості використання окремих інструментів і методів

Ключові слова: *сталий розвиток корпорацій, інструменти і методи виміру й оцінки, типологізація*

The article analyses existing methods and instruments for evaluation of the progress in achieving corporate sustainability. Further they have been categorized according to the following features: strategic focus, orientation on a specific group of users and status of developers of such instruments. Hereby the characteristic features of certain instruments and techniques have been provided

Keywords: *sustainable development of corporations, instruments and methods of measurement and evaluation, typological classification*